

13. Певзнер А. П. Категория пространства как средство выражения подтекстовой информации (на материале русского и английского языков) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Ростов-на-Дону, 2007. 21 с.
14. Плотницкий Ю. Е. Лингвостилистические и лингвокультурные характеристики англоязычного песенного дискурса : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Самарский гос. пед. ун-т. Самара, 2005. 183 с.
15. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США: текстуальний та дискурсивний аспекти : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2010. 518 с.
16. Самохина В. А. Текстуальный и дискурсивный аспекты современной англоязычной шутки. *Когниция, коммуникация, дискурс*. Харьков : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2012. №5. С. 52–73. – URL: www.univer.kharkov.ua
17. Селивестрова О. Н. Контрастивная синтаксическая семантика: опыт описания. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 152 с.
18. Семиотика, лингвистика, поэтика: к столетию со дня рождения А. А. Реформатского / отв. ред. В. А. Виноградов. Москва : Языки славянской культуры, 2004. 768 с.
19. Сорокина Ю. В. Стратегия самопрезентации как элемент эффективного речевого воздействия в рамках педагогического дискурса. *Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение*. Челябинск, 2014. Вып. 88, № 6 (335). С. 89–92.
20. Тимиргалеева Е. Р. Основные признаки концепта “верх-низ” в русской, английской и французской языковых картинах. *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Лингвистика*. Челябинск, 2007. Вып. 5, №15 (87). С. 38–41.
21. Уразымбетов Д. Д. Сценические пространства как смысловая связь кодов. *Вестник Санкт-Петербургского государственного университета культуры и искусств*. Санкт-Петербург, 2015. № 2 (23). С. 99–103.
22. Шевченко О. В. Лингвосемиотика молодежного песенного дискурса: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Волгоградский государственный университет. Волгоград, 2009. 220 с.
23. Яковлева Е. С. Фрагменты русской языковой картины мира. Москва : Гнозис, 1994. 344 с.
24. Яркова Е. Н. Время-пространство актера. *Омский научный вестник*. Омск, 2015. Вып. № 2 (136). С. 257–260.

УДК 821.161.2 : 82-14

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2018-1-05>

“ПІДНІМЕМ СОНЦЕ НАШОЇ ЛЮБОВІ”: МОТИВ КОХАННЯ ТА ХУДОЖНЄ МОДЕЛЮВАННЯ ЙОГО В ЛІРИЦІ В. ЧАБАНЕНКА

Хом'як Т. В., к. філол. н., професор

Запорізький національний університет

вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

sechina_karina@ukr.net

Стаття присвячена дослідженню інтимної лірики В. А. Чабаненка. Визначено місце інтимної лірики серед інших мотивів поезії автора. Розкрито характер ліричного героя, виокремлено поетикальні засоби художнього моделювання почуття кохання в поезії В. Чабаненка.

Ключові слова: автор, гіпербола, інтимна лірика, ліричний герой, метафора, символ.

“LET'S LIFT THE SUN OF OUR LOVE“: THE MOTIVE OF LOVE AND ITS ARTISTIC MODELING IN V. CHABANENKO'S LYRICS

Homyak T. V., PhD, in Philology

*Zaporizhzhya National University
Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhya, Ukraine*

The intimate lyrics of V. Chabanenko are investigated in the article. She is not numerous, but content is intimidated. The poetry of this thematic group is included only in the collection “The Cathedral of my soul”, “The Sun of Love” warms the heart of the lyrical in poetry “If I was God, my sweet”, “I dream of you days and nights”, “Meeting”, “Snowball as light sofa”, “Souls of the crucifix”, “You tear the flowers yellow and white”, “I laid my mind on the road”, “A visit to your youth”, “Autumn melody”, “In the night grove”, “The only one”. Intimate lyrics V. Chabanenko is devoid of pathetic. Poetry, dated back to 1957, is full of youthful maximalism. V. Chabanenko finds such insults and words that truthfully and tactfully convey the unique world and the beauty of human feelings. This approach of the poet corresponds to the traditions of the Ukrainian people.

The Intimate lyrics by V. Chabanenko are full of noble restraint. It is about strong feelings, but not open to others. In this, his poetry is echoed with lyrics by Lina Kostenko. The poet calls his beloved with the most delicate words: “dove”, “heart”, “sweetheart”, “my sweet”, “my loyalty”. In intimate lyrics V. Chabanenko is an image of a thriving spring in the heart of the power of a great feeling.

V. Chabanenko loved one woman. The only beloved woman is the wife of Elena Platonivna. The condition of a lover is described in detail, elevated. Emphasized the fabulous feelings.

V. Chabanenko treated the feeling of love extremely tremendously, thoroughly, believed it as the secret of the soul of each person. The lyrical hero of his poetry remained a romantic in different years.

There are two periods in the image of intimate feelings: early (60-70s) and later (80-90s). Poetry of the second period is marked by philosophical reflections. Often in the image of the lyrical, the poet himself recognizes. Often, the purity of love is intertwined with the perception of the beauty of nature, intimate lyrics - with the landscape. There are also styling for a folk song. In acts and thoughts of the lyrical person there are sympathies and antipathies of the soul, moral principles.

The lyrical hero aspires to comprehend and find himself. To love for him is a new way of seeing the world and yourself in it. Love is treated as a spiritual uplift, the harmony of one's soul with the soul of a beloved. It gives the soul a new meaning, is a necessary condition for social activity. Love for a lyrical hero is an irrational feeling, he takes it as a fate.

Metaphors, hyperboles, epithets are the most common trails in intimate lyrics by V. Chabanenko.

Key words: author, hyperbol, intimate lyrics, the lyrical hero, metaphor, symbol

Усе минуше. Спадкоємна в світі
Одна лиш біографія –
Любові.
Світлана Йовенко

Належність В. Чабаненка до Спілки письменників України вказує на вагомість зробленого ним на літературній ниві. Поетичний доробок Віктора Антоновича вражає багатством життєвого матеріалу і різноманітністю форм його художнього вираження, характеризується гуманістичною спрямованістю.

Поезія В. Чабаненка дає можливість отримати об'єктивне уявлення про світоглядні цінності, художньо-естетичні уподобання митця, його творчу індивідуальність. Уже з'явилися наукові розвідки про літературний доробок його. Це статті А. Захарченка [3, 4], Г. Микитів [7], С. Сірик [8], Яра Славутича [9], О. Слижук [10, 11], Т. Хом'як [12, 13, 14, 15], Т. Шевченка [18, 19] тощо. У них розкрито окремі аспекти літературного доробку В. Чабаненка. Так, С. Сірик [8] розглядала образ України у мовно-художній системі на матеріалі збірки “Оратанія”, О. Слижук [10] – вивчення поезії В. Чабаненка в школі на уроках літератури рідного краю; рецензію на збірку “Оратанія” написала Т. Хом'як [12]. Вона ж дослідила проблему моделі світу-України в поезії В. Чабаненка [15] та подала загальний огляд життя і творчості [14] тощо.

Мета цієї статті: проаналізувати поетичний доробок В. Чабаненка, зокрема, поетичні збірки “Собор душі моєї” (1988), “В гостях у юності твоєї” (1999), “У вічному двобої” (2000), “Оратанія” (2001), “Січ духовна” (2007), виокремити поезії, які можна віднести до інтимної

лірики, визначити характер ліричного героя, поетику, зокрема поетикальні засоби художнього моделювання поезії про кохання.

О. Слижук пише: “З особистих розмов із Віктором Антоновичем знаємо, що його поетичний доробок не обмежується цими книгами. Насправді поезія йшла з ним поруч усе його життя. Згадував він і свої перші дитячі спроби в імпрізованому вуличному “театрі” під час ігор з однолітками, і поетичні спроби студентських років та часів строкової військової “муштри” [11, с. 108].

На Письменницькому порталі в інтерв’ю на запитання, чим для нього є поезія, В. Чабаненко відповів: “Поезія – це, можна сказати, друге крило моєї душі, мого ества. Це те, чим я живу постійно з дитячих років”. Хоча збірки поезій і датовані 90-ми роками ХХ століття – початком 2000-х, але поезія писалась поряд із науковими надбаннями вченого впродовж усього життя. Про це свідчать вірші зі збірок, датовані 50-70-ми роками ХХ століття. А за ідейною наснаженістю ці поезії можна поставити в один ряд із творчістю запорізьких шістдесятників і постшістдесятників. Заслугою останніх є, зокрема, велика просвітницька і педагогічна робота у справі виховання національно свідомих громадян незалежної України. Саме таким є призначення і поезії В. Чабаненка.

Свій перший вірш він написав навчаючись у Балківській середній школі Василівського району Запорізької області. Поезія була для нього способом мислення, передавання думок іншим, закарбування їх у пам’яті поколінь. Поетичне слово його патріотично наснажене, обдумане, виважене, тому що обмірковувалось, відшліфовувалось, гартувалось протягом багатьох років життя, і лише на схилі літ вилилось на папір філософськими узагальненнями. Тому поетичний доробок В. Чабаненка вагомий, місткий, патріотично спрямований. Та є в його поезії, скажемо словами з поезії І. Франка, ще й “нута друга”... інтимна лірика.

Виходячи із специфіки вираження свідомості поета в поезіях, необхідно визначити зміст такого поняття, як ліричний герой. Художня концепція світу в ліриці виражається через “я” ліричного героя в ставленні його до речей, світу, людей. Для позначення образу автора в ліриці використовують поняття ліричний герой. На сьогодні існують розбіжності в його інтерпретації. Його зміст залежить від співвіднесення в ліриці автор-суб’єкт мови. Це пояснюється складністю розмежування автора і героя в ліриці. Із часів Платона і Аристотеля до ХІХ століття побутувало твердження, згідно з яким ліричний твір є безпосереднім вираженням ліричного “я”, а, отже, автобіографічного автора. Категорії автора і суб’єкта лірики теоретично були обґрунтовані на початку 20-х років ХХ століття представниками формальної школи літературознавства, зокрема Б. Томашевським та Ю. Тиняновим. Термін “ліричний герой” вперше використав у статті “Блок” у 1921 році Ю. Тинянов. Майже одночасно з ним це зробив і російський поет А. Бєлий. Трактують це поняття у своїх працях С. Бройман, Б. Корман. Ліричний герой є не тільки суб’єктом-в-собі, але й суб’єктом-для-себе, тобто він є своєю власною темою, досить чітко відокремлюється від первинного автора і максимально наближається до автора біографічного. Ліричний герой – це і носій свідомості, і предмет зображення. Він “відкрито стоїть між читачем і зображуваним світом і зазвичай сприймається як образ самого поета – реально існуючої людини” [5, с. 9]. Цю тезу поділяє М. Бахтін, який справедливо зауважує, що в ліриці немає “чітких і суттєвих меж героя, а отже, і принципів меж між автором і героєм” [1, с. 118]. Такої думки дотримується і Л. Гінзбург. У праці “О лирике” вона підкреслює, що ліричний герой не існує лише в окремому творі. Дослідниця наголошує, що “у справжній ліриці завжди присутня особа поета, але говорити про ліричного героя є сенс тоді, коли останній зв’язується певними сталими рисами – біографічними, психологічними, сюжетними” [2, с. 155].

Твердження Л. Гінзбург близьке й літературознавцю Л. Тодорову. На його думку, образ ліричного героя не слід прямолінійно ототожнювати з особистістю поета, хоча між творчістю поета і його життєво-естетичною позицією існує єдність. Відповідно не слід сприймати переживання ліричного героя як думки й почуття самого поета. В основному з думками М. Бахтіна, Л. Гінзбург, Л. Тодорова погоджуються й інші російські та українські літературознавці (І. Роднянська, В. Назарець, В. Халізов тощо).

Інтимна лірика В. Чабаненка не багаточисельна, але надзвичайно змістовно насажена. Поезії цієї тематичної групи входять до збірки “Собор душі моєї”. “Сонце любові” зігріває серце ліричного героя в поезіях “Коли б я Богом був, моя мила”, “Я сню тобою дні і ночі”, “Зустріч”, “Сніжок легеньким покривалом”, “Душі розкрилля”, “Ти рвала квіти жовті й білі”, “Простели мені спомин-дорогу”, “В гостях у юності твоєї”, “Осіння мелодія”, “У нічному гаю”, “Єдиній”.

Інтимна лірика В. Чабаненка позбавлена пафосності. Це поезії, написані “від протилежного”. У вірші “Сонце любові” поет стверджує:

О, скільки вже було на світі відчайдухів,
Що сонце, місяць, зорі обіцяли зняти
Із неба для своїх коханих!
А я тобі того не обіцяв ні разу...
Та й нащо ті пустії обіцянки,
Та й нащо ті зусилля смішно-марні?
Мені не треба діставати з неба
Оте, що в грудях у моїх палає... [16, с. 196].

Як бачимо, обіцянка “поета робітничої рани” В. Сосюри зірвати для коханої “Оріон золотий” не властива ліричному герою поезії В. Чабаненка. Поет допускає матеріалізацію гіперболізованих обіцянок романтиків і висловлює в душі реалізму стурбованість:

Коли ж вони і справді познімають
Усі сонця, усі зірки та місяць,
І глупа ніч покриє бідну землю,—
тоді ми вийдемо з тобою в рідний степ
І станем на найвищому кургані,
Піднімем сонце нашої любові —
І заясніють знову високості [16, с. 196].

Вустами ліричного героя поет запевняє, що:

Ніхто його не зніме й не погасить,
Воно світити буде віковічно
На щастя і на радість, і на заздрість
Усім новим Ромео і Джульєттам [16, с. 196].

Поезія, датована 1957 роком, сповнена юнацького максималізму. Ліричний герой то обіцяє щастя у захмарних висях, то прагне реальної зустрічі. У вірші “Коли б я Богом був, моя мила” поет стверджує:

Коли б я Богом був, моя мила,
То лебедині б дав тобі крила,
Собі б узяв би міцні орлині —
І ми б злетіли у небо сине,
Ми піднялися б у вись, високо,
Щоб нас недобре і заздре око
Не помічало... [16, с. 197].

Реалії земного життя його гнітять, бо в ньому “ані щастя, ані привіту”, “люди людям — як звір звірині...” [16, с. 197]. Тож він із щемом у душі, внутрішнім болем надривно видихає:

О, якби крила я мав орлині [16, с. 197].

Сонет “Я сню тобою дні і ночі” змістовно і стилістично перегукується із поезією І. Франка “Чого являєшся мені у сні?”. Поет, звертаючись до коханої, благає:

Хоч раз поглянь, хоч раз спинися,
Хоч раз привітно посміхнися!
Не відвертайся, я молю! [16, с. 198].

Часом складається враження, що там, де поставлено крапку в одній поезії, бере початок інша. Так, якщо у творі “Я сню тобою дні і ночі” ліричний герой висуває різні припущення (“ти байдужа, як на глум”, “чи то лиш виверти дівочі?”, “нащо тобі чужий той сум”, “А може, привид я люблю?” [16, с. 198]), то у вірші “Зустріч”, також датованому 1957 роком, ідеться про щасливу зустріч закоханих, адже “сяяли обоє” [16, с. 199] і

Напевне, наші зболені серця
Давно чекали зустрічі такої
Раптової, бентежної, як ця [16, с. 199].

Вражають ліричного героя чарівні очі коханої (“Довірливо-розвеснені, ясні” [16, с. 199]). В останньому катрені поезії пафосно уславлено тремтливо-ніжні й чисті почуття:

Щаслива мить! Хай буде не остання!
Нехай надія світить, не згаса!
Благословенні зустрічі й розстання,
І юних душ немеркнуча яса! [16, с. 199].

Семантика любові закорінена у власну глибинну парадигму кодування інтимності. М. Зубрицька стверджує: “Любов – це феномен, що передусім виявляється у світлі унікального бачення та неповторному візуальному сприйнятті внутрішнього і зовнішнього світу” [6, с. 112]. І ще: “Любов – це система рівнянь між “ти” і “світ”, метафоричних розширень, яка починається з вузького “ти”, що поступово витісняє увесь світ” [6, с. 115].

В. Чабаненко шукає і знаходить такі образи й слова, що правдиво й тактовно передають неповторний світ і красу людських почуттів. Оспівуючи кохання, він ніде не переходить тієї межі, що відділяє високе, гармонійне, чисте в любові від низького. Такий підхід поета відповідає традиціям українського народу.

Інтимна лірика В. Чабаненка сповнена шляхетної стриманості. Вона про сильні почуття, але не відкриті для інших. У цьому його поезія перегукується з поезією Ліни Костенко (згадаймо: “Я вас люблю. О, як я вас люблю!.. Але про це не треба говорити”).

Поет звертається до коханої, називаючи її найніжнішими словами: “голубонько”, “серденько”, “моя кохана”, “моя мила”, “кохана”, “мила”, “люба”, “моя ти берізонько”, “моя голубко”, “мила моя”, “вірна моя”. Ліричний герой, як і сам поет, переконаний, що кохання їхнє “дивом процвіте” [16, с. 201], “Воно від Бога – чисте і святе” [16, с. 201]. Серце переповнене почуттями. Є впевненість, що “тепер нікуди щастя не втече” [16, с. 201]. Для того, щоб передати почуття, не потрібні слова (“Ми мовчки йдем... Та й що тут говорити?” [16, с. 201]), або “говорять” одними очима (“Адже ж ти так, моя кохана, / Очима вмієш говорити!..” [16, с. 200]). Від великого кохання настає “душі розкрилля”. Образ розквітаючої весни у серці від сили великого почуття уже традиційний в українській поезії. Має він місце і в інтимній ліриці В. Чабаненка. І поет, і ліричний герой переконані, що від сили їхнього кохання

До нас прилине теплий весноцвіт, –
І мерзнуть більш не будуть в небі зорі,
Веселий гомін сповнить цілий світ [16, с. 201],

що їхнє кохання “Стоптать... не суджено нікому” [16, с. 201].

З біографії В. Чабаненка відомо, що він – однолюб. Єдина жінка (одна з поезій так і називається), яку він кохав протягом усього життя, – його дружина Олена Платонівна.

Свою статтю про В. Чабаненка П. Юрик назвав “Грінченко нашого часу” [20], маючи на увазі просвітницьку діяльність. У ставленні до жінки, дружини В. Чабаненка також повторив долю “батька” української “Просвіти”.

У нещодавно надрукованих спогадах В. Чабаненка, підготовлених до друку доцентом І. І. Ільченко, читаємо: “Одного разу, коли я ходив на перерві по аудиторіях з оголошенням про заняття гуртка й зайшов у групу другого курсу (сам же був третьокурсником). Там побачив за задньою партою дівчину, погляд карих очей якої мене враз зачарував. Помітив, що й вона звернула на мене увагу. З того часу її образ заступив мені білий світ і не виходив з уяви ні на хвилину. Якимось підстеріг, коли вона після занять ішла додому, й подався за нею навздогін. Догнав – і зопалу, невміло (до цього ніколи не зачіпав дівчат і не мав з ними ніяких стосунків) промовив:

– Пробачте... Можна вас щось запитати?

– Можна, – відповіла вона з трепетом у голосі, збентежено.

– Як вас звати?

– Лена, – тихо відповіла вона.

Я тоді осмілів і питаю далі:

– Оленко, а де ж ти живеш? – Почувши своє ім’я в такій для неї, очевидно, незвичній формі, дівчина ще дужче збентежилась і відповіла:

– А ось тут недалеко, поруч (ми зустрілися тоді на розі біля школи, яка тепер є навчальним корпусом ЗНУ № 3). Живу на квартирі... в підвальчику... з двома однокурсницями.

– Скільки ж тобі років?..

– Завтра буде двадцять...

– Ну, а ти ж прийдеш на гурток?..

– Прийду, – несміливо промовила вона і пішла. Було **15-го січня 1957-го року**. Я кілька хвилин стояв, ніби громом прибитий. Забув навіть провести її, як справжній парубок. Але серцем відчув: щойно говорив зі своєю долею, так воно й вийшло” [17, с. 85, 86].

Рання поезія – про зародження почуття юних, а у творах, датованих 90-ми роками і пізніше, йдеться “про спомин – дорогу / В ті далекі весняні гаї” [16, с. 203] і стверджено, що почуття не втрачено, їх перевірено життям:

Простели мені спомин-дорогу,
Аж у юність ясну простели.
Там, зчудовані нашим коханням,
Ще і досі клекочуть орли... [16, с. 203].

Стан закоханого описано детально, піднесено. Наголошено на казковості відчуттів: від кохання все розквітає. Цей стан означено констатацією окремих деталей реалій: “Душа горить, розкрилена і рада” [16, с. 201], “щастя пив із сонячних криниць” [16, с. 204]. Художній паралелізм сприяє передачі пронесеного через життєві перипетії трепетного почуття любові, як про те свідчить поезія “Єдиній”:

Мила моя!
Бачиш, як дівчинка ген обережно відерце несе?
Видно, боїться, щоб добра вода
Не пролилась через вінця...

Наче та мавка, ступає, – струнка і легенька;
 Мрійно всміхається теплому сонцю.
 Вірна моя!
 Так ось і я у натрудженім серці несу
 Диво тремке, святоскарб найдорожчий –
 Чисту-пречисту бентегу любові...
 Йду обережно крутими стежками життя,
 Щоб не схлюпнути добро ненароком [16, с. 211].

У тих же спогадах В. Чабаненко зауважує: “Наші стосунки були чисті, як весняний цвіт, а навчання і зустрічі в інституті – як свята. Більше двох років ми чекали на одруження і раювали несказанно. Свідками нашої великої, святої любові були верби й осоки в Дубовому гаю, клени й берези в міських парках, явори у вільнянських степах, ясні зорі у вечірньому небі й ласкаві хвилі Дніпра...” [17, с. 86].

Науковець О. Слижук зауважує: “Є в поетичному доробку В. Чабаненка лірика, присвячена оспівуванню кохання. Він ставився до цього почуття надзвичайно трепетно, бережливо; вважав його сокровенням душі кожної людини. Не раз говорив Віктор Антонович молодому поколінню про необхідність берегти кохання, не виставляти напоказ” [11, с. 130].

В. Чабаненко “конструює” ліричний образ коханої з окремих деталей, стислих характеристик обставин життя і подій, портретних штрихів. Так можна окреслити її загалом: “довірливо-розвеснені, ясні” очі [16, с. 199], “погляд ніжний” [16, с. 200], “очима” вміє “говорить” [16, с. 200], “неначе квітка, / У сукні сяїно-голубій” [16, с. 202]. Вираження особистих почуттів досягається метафорами.

В. Чабаненко ставився до почуття кохання надзвичайно трепетно, бережливо, вважав його сокровенням душі кожної людини. Ліричний герой його інтимної лірики залишився романтиком у різні роки: і у 1957-му (“Ти рвала квіти жовті й білі”), і у 1979-му (“Сонце любові”), і в 1998-му (“Простели мені спомин-дорогу”).

Простежується два періоди у зображенні інтимних почуттів: ранній (60-70-ті роки) і пізніший (80-90-ті роки). У поезії обох періодів багато спільного, але є і відмінність: поезії першого періоду відзначаються безпосереднім виявом почуттів, переживань, а другого – позначені філософськими роздумами, адже написані уже в зрілому віці, з позиції життєвого досвіду і людської мудрості.

В образі ліричного героя впізнається сам поет з його ніжною, вразливою душею, щирим серцем, умінням бачити красу, відчувати насолоду й щастя від кохання. Однак поет не гіперболізує своє кохання. Він усім своїм життям довів, що воно у нього єдине і неповторне. Нерідко чистота кохання переплітається із сприйняттям краси природи, простежується співзвучність цих двох таких споріднених почуттів.

Інтимна лірика В. Чабаненка тісно переплетена з пейзажною. Таке враження, що світ навколо ліричного героя облагороджується силою і чарами кохання. І з цвіту цієї гармонії має зародитися шалене почуття.

Є серед поезій і кілька стилізацій під народну пісню, традиційно насичених фольклорними образами й метафорами. Ці ліричні розповіді, в яких людські взаємини передаються через виразно фольклорний паралелізм із явищами природи, минушті людського життя (“Прощай, берізко!”, “У нічному гаю”). Символами дівочої краси і вроди у них є берізонька, вербиченька, дубочок, кленок. Образ місяця – це образ світила закоханих.

У поезіях оспівується кохання як піднесене й натхненне почуття, яке протиставляється низьким пристрастям, що чужі духовному світові ліричного героя. Думка про осяйне

кохання пронизує лірику В. Чабаненка, в якій виникає прекрасний образ милої, возвеличується краса вірності закоханих.

У деяких творах образ коханої асоціюється з самим життям, в якому має панувати прекрасне, піднесене в людських стосунках.

Інтимна лірика В. Чабаненка пронизана потужним сьйвом. Поруч із захопленням красою, дивом жінки, лицарським поклонінням дамі серця іде юначе жадання щирості, довіри, що в сукупності можна назвати гармонією двох. Але гармонія – лише мить явлення ідеалу. А дорога до нього – то тривоги, муки серця, готового кохати. Другий напрям творчих інтенцій поета в інтимній ліриці веде до розгадки таємниці жінки. І хоча зусилля марні, бо жінка не вкладається в чоловічі формули, зате художні відкриття автора місткі (“Душі розкрилля”, “Осіньна мелодія”, “У нічному гаю”, “Єдиний”, “Коли б я Богом був, моя мила”). До таких осяянь поет ішов поступово, вибираючи відблиски підсвідомого тяжіння до жінки, наближаючи її загадковий світ до рівня власної свідомості.

Інтимна лірика В. Чабаненка – не просто поезія про закоханих та їхні почуття. У вчинках і думках ліричного героя виявляються симпатії й антипатії душі, його світорозуміння, моральні принципи. Почуття ці несуть у собі розбурханий, величний всесвіт, сповнений неповторною атмосферою. Ліричний герой прагне збагнути й віднайти себе. Кохати для нього – значить по-новому бачити світ і себе в ньому.

Кохання в поезії В. Чабаненка сильне, воно підносить ліричного героя над сірістю буднів, надихає, окриляє. Інтимні поезії співвідносяться з біографічними реаліями життя самого поета. У них він досягає справжньої сили й глибини. Для нього, як уже було зауважено, кохання – святиня, в ньому розкривається його духовний світ. Без кохання світ позбавлений сенсу. Любов трактується як необхідний компонент цільної людини, як одна із сфер самореалізації особистості. Животворче начало, що облагороджує і возвеличує людину. Ліричний герой прагне досягти не лише духовної гармонії, а й гармонії з навколишнім світом, тому кохання трактується не стільки як інтимне задоволення, скільки як духовне піднесення, гармонія власної душі з душею коханої. Кохання надає життю нового сенсу і становить необхідну умову суспільної діяльності. Кохання для ліричного героя – ірраціональне почуття, його він приймає як долю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Автор и герой в эстетической деятельности. *Эстетика словесного творчества* : сб. избр. трудов. Москва, 1979. С. 7–181.
2. Гинзбург Л. Я. О лирике. Москва-Ленинград : Советский писатель, 1964. 384 с.
3. Захарченко А. Наче в юність поринули... *Запорізька правда*. 2000. 2 листопада.
4. Захарченко А. Мотив пошуку долі. *Дзвін*. 2005. № 9. С. 143–144.
5. Корман Б. О. Литературоведческие термины по проблеме автора. *Проблемы истории критики и поэтики реализма*. Куйбышев, 1981. С. 39–54.
6. Зубрицька М. Поетика погляду в збірці Івана Франка “Зів’яле листя”: рецептивно-естетична інтерпретація. *Олександр Галич – особистість, учений, громадянин* : зб. наук. праць, присвяч. 60-річчю д. філол. н., проф., заслуж. діяча, науки і техніки України Олександра Галича. Луганськ, 2008. С. 109–120.
7. Микитів Г. В. Репрезентація архетипного слова-символу “степ” у поетичній картині світу В. Чабаненка. *Українська література від давнини до сучасності: парадигми, напрямки, проблеми*. Запоріжжя, 2016. С. 91–94.

8. Сірик С. Образ України у мовно-художній системі В. А. Чабаненка (на матеріалі поетичної збірки “Оратанія”). *Вісник Запорізького осередку вивчення української діаспори*. Запоріжжя, 2015. Вип 11. С. 96–107.
9. Славутич Яр. Оратанія – Україна. *Запорозька Січ*. 2004. 24 липня. С. 5.
10. Слижук О. Літературне краєзнавство Запоріжжя й шкільна літературна освіта: аспекти взаємодії. *Літературне краєзнавство: проблеми, пошуки, перспективи* : зб. наук. статей. Полтава, 2011. С. 281–288.
11. Слижук О. Поетичний доробок В. Чабаненка на уроках літератури рідного краю. *Вісник Запорізького осередку вивчення української діаспори*. Запоріжжя, 2015. Вип. 11. С. 107–125.
12. Хом’як Т. Його привітав Яр Славутич. *Вісник Запорізького осередку вивчення української діаспори*. Запоріжжя, 2008. Вип. 6. С. 265–273.
13. Хом’як Т., Шевченко Т. У вічному двобої. *Просто. Український тижневик Запоріжжя*. Запоріжжя, 2007. 6 вересня. С. 20–21.
14. Хом’як Т. В. “Життя людського строки стислі...” (про науковий і творчий доробок В. А. Чабаненка). *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. Запоріжжя, 2007. № 2. С. 5–9.
15. Хом’як Т. В. Модель світу-України крізь призму бачення авторського сприйняття в поезії В. Чабаненка. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. Запоріжжя, 2015. № 2. С. 156–166.
16. Чабаненко В. А. Січ духовна. Запоріжжя, 2007. 220 с.
17. Чабаненко В. А. Із глибин пам’яті. Автобіографічні спогади. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 148 с.
18. Шевченко Т. Віктор Чабаненко. *Письменники Запорізького краю*. Запоріжжя, 2002. С. 382–385.
19. Шевченко Т. Величальне слово філософії серця (до 70-річчя від дня народж. проф. В. А. Чабаненка). *Українська мова*. 2007. № 3. С. 98–104.
20. Юрик П. Грінченко нашого часу. *Запорозька Січ*. 2007. 11 вересня. С. 6.